

Mamy nadzieję, że ta wystawa przyczyni się do rozpowszechnienia wśród Polaków wiedzy o skarbach kultury polskiej i polskiego dziedzictwa historycznego znajdującymi się nad Sekwaną. A może nawet zachęci wiele osób do odwiedzenia Biblioteki Polskiej w Paryżu.

W imieniu Towarzystwa Historyczno-Literackiego/Biblioteki Polskiej w Paryżu składam serdeczne podziękowania za inicjatywę i przyjęcie tej wystawy w tak wspaniałym miejscu Senatorom Rzeczypospolitej Polskiej, a szczególnie Panu Marszałkowi Bogdanowi Borusewiczowi, Andrzejowi Personowi i Michałowi Seweryńskiemu. Dziękuję również Panu Tomaszowi Makowskiemu, Dyrektorowi Biblioteki Narodowej w Warszawie i jego Współpracownikom, a także moim Współpracownikom z Towarzystwa Historyczno-Literackiego za entuzjastyczne włączenie się do realizacji naszej wystawy.

Kazimierz Piotr Zaleski
Prezes Towarzystwa Historyczno-Literackiego i Dyrektor Biblioteki Polskiej w Paryżu

Adam Jerzy Czartoryski
Pierwszy Prezes Towarzystwa Historyczno-Literackiego
Fotografia

Adam Mickiewicz
Pierwszy Wiceprezes Towarzystwa
Litografia

Biblioteka Polska w Paryżu, skarbnica kultury narodowej

Wystawa **Wyspa Wolności** przedstawia historię najstarszej polskiej instytucji o charakterze kulturalnym istniejącej do dnia dzisiejszego poza Krajem.

Biblioteka Polska w Paryżu, stworzona i zarządzana przez Towarzystwo Historyczno-Literackie, została założona w 1838 r., sześć lat po jego powstaniu. Gromadzi ona cenne archiwa i kolekcje dzieł sztuki, głównie z XIX w., przekazane w darze przez Powstańców, ich rodzin i francuskich przyjaciół.

W XX i XXI w. tradycja ta jest podtrzymywana.

Rola paryskiej skarbnicy była zawsze ważniejsza w tych okresach historycznych, kiedy Polska była zniewolona. Biblioteka Polska w Paryżu, ściśle związana z wolną myślą polityczną, podtrzymywała niezależną kulturę, której nie pozwalano rozwijać się w ciężkich latach gdy Polska nie istniała na mapie Europy lub nie była całkowicie niepodległym Państwem.

W siedzibie Biblioteki Polskiej, na Wyspie św. Ludwika, spotykało się wiele osobistości ze świata politycznego i kulturalnego.

W XIX w. dyskutowali oni nad przyszłością kraju, pod przewodnictwem „niekorowanego króla Polski”, ks. Adama Jerzego Czartoryskiego (pierwszego Prezesa Towarzystwa Historyczno-Literackiego).

„Wieszczowie” Adam Mickiewicz (w latach 1854-1855 Wiceprezes Towarzystwa), Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński, Cyprian Norwid, ale również i Fryderyk Chopin, Juliusz Ursyn Niemcewicz i Ignacy Domeyko z żoną byli ściśle związani z działalnością Towarzystwa.

Wśród Francuzów popierających nadsekwańską instytucję należy wspomnieć gen. de La Fayette’a, Aleksandra Colonnę Walewskiego (był on jednym z trzynastu sygnatariuszy Aktu fundacyjnego Towarzystwa), Victora Hugo...

Od 180 lat Towarzystwo Historyczno-Literackie/Biblioteka Polska w Paryżu przechowuje pieczołowicie około 200 000 książek, w tym około 50 inkunabułów i kilka tysięcy starych druków, 5 000 jednostek rękopisów, 25 000 rysunków i rycin, 15 000 fotografii, 1 420 obrazów, 1 000 plakatów, 600 medali i monet, 350 rzeźb.

Do niezwykle cennych, unikatowych dokumentów należą Akt *detronizacji* cara Mikołaja I jako króla Polski, podpisany przez prawie 200 senatorów i posłów 25 stycznia 1831 r. oraz uchwała powzięta 7 lutego 1831 r. przez Izby Sejmowe w sprawie wprowadzenia narodowych biało-czerwonych barw.

Chopin według Delacroix
Akwaforta

Zygmunt Krasiński
Akwaforta

Aleksander Walewski
Akwaforta

Julian Ursyn Niemcewicz
Litografia

Ignacy Domeyko z żoną
Fotografia

Medalion z portretem Juliusza
Słowackiego
Brąz

Biblioteka Polska w Paryżu, skarbnica kultury narodowej

W okresie międzywojennym, instytucja przeżywa ważny okres swojej działalności dzięki zaangażowaniu delegatów Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, Władysławowi Mickiewiczowi i Franciszkowi Pułaskiemu. Po drugiej wojnie światowej, gdy w Polsce zostaje wprowadzony surowy system stalinowski, w Paryżu André Poniatowski, Zygmunt Lubicz-Zaleski i Kajetan Morawski walczą na rzecz utrzymania niepodległości paryskiej placówki w stosunku do rządu warszawskiego, podtrzymując regularne stosunki z rządem polskim w Londynie. W ostatnich latach, Towarzystwo zgromadziło wśród swoich członków liczne grono osobistości polskich lub pochodzenia polskiego. Należą do nich: Zbigniew Brzeziński, Jerzy Giedroyc, Czesław Miłosz, Wanda Piłsudska, Charles André Walewski (potomek Napoleona I), Andrzej Wajda, Krzysztof Zanussi. Towarzystwo Historyczno-Literackie/Biblioteka Polska w Paryżu podtrzymuje do dnia dzisiejszego tradycje Wielkiej Emigracji niepodległościowej, korzystając z pomocy demokratycznych władz RP. Stała się ponadto niezbędnym kulturalnym pomostem między Francją i Polską.

Inauguracja Biblioteki Polskiej odnowionej i zreorganizowanej przez Ministra Franciszka Pułaskiego, delegata Polskiej Akademii Umiejętności i Ministerstwa Spraw Zagranicznych przy Bibliotece Polskiej w Paryżu dnia 3 maja 1929 r.

Fotografia przedstawiająca od prawej do lewej: Ministra Franciszka Pułaskiego, Bronisławę Moikiewiczówną, kustosz Muzeum Adama Mickiewicza, Marię Mickiewiczównę, córkę Władysława Mickiewicza i wnuczkę Adama, Marię Curie-Skłodowską, Kazimierza Kostaneckiego, prezesa Polskiej Akademii Umiejętności, Stanisława-Piotra Koczorowskiego, kustosa Biblioteki Polskiej.

Zygmunt Lubicz Zaleski
Fotografia

Franciszek Pułski, Nowy Jork, 1946?
Fotografia
Franciszek Pułski (1875-1956), historyk i historyk literatury, bibliotekarz, wydawca źródeł, polityk i dyplomata, dyrektor Biblioteki Polskiej w Paryżu, reorganizator i kustosz jej zbiorów nieustannie zabiegający o wsparcie finansowe. Po wybuchu wojny zabezpieczył i ewakuował najcenniejsze zbiory. Był praprawnikiem Antoniego Pułaskiego, brata Kazimierza Pułaskiego generała i bohatera wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych.

Maria Skłodowska-Curie
(1865-1934)
Fotografia, 1913

Władysław Mickiewicz w swoim gabinecie w Bibliotece Polskiej w Paryżu, 1926
Fotografia

Władysław Mickiewicz (1838-1926), dyrektor Biblioteki Polskiej w Paryżu, twórca Muzeum Adama Mickiewicza, wydawca, tłumacz, publicysta. Po ojcu przejął społeczne i polityczne wizje, tradycje i świat przyjaciół. Fenomen w dziejach biografistyki polskiej - twórca kultu Adama Mickiewicza. Sam stał się przedmiotem kultu, instytucją i duchowym ambasadorem ojczyzny. Służył sprawie polskiej, udzielał pomocy rodakom. Z synowskiego obowiązku Władysław Mickiewicz został strażnikiem pamięci ojca.

Bolesław Biegas
Fotografia
Bolesław Biegas (1877-1954), malarz, rzeźbiarz i pisarz, członek Towarzystwa Historyczno-Literackiego. W Bibliotece Polskiej w Paryżu znajduje się muzeum jego imienia.

Najważniejsze daty dotyczące historii Towarzystwa Historyczno-Literackiego i Biblioteki Polskiej w Paryżu, najstarszej polskiej instytucji emigracyjnej

- 1832** Po upadku Powstania Listopadowego, zostaje założone w Paryżu Towarzystwo Literackie. Wśród trzynastu członków założycieli, znajdują się gen. Józef Bem, Ludwik Plater i Aleksander Walewski, syn Napoleona i Marii Walewskiej. Prezesem zostaje książę Adam Jerzy Czartoryski, a członkami - Fryderyk Chopin i markiz de Lafayette.
- 1838** Akt fundacyjny Biblioteki Polskiej w Paryżu, która powstaje przy Towarzystwie Literackim podpisany m. in. przez Adama Jerzego Czartoryskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza i Karola Sienkiewicza. Dzięki inicjatywie Francuza, Daniela de Saint-Antoine, już w 1833 r. ogłoszono apel na rzecz utworzenia biblioteki.
- 1853** Dzięki skłádce wśród emigrantów zostaje zakupiony budynek przy 6, quai d'Orléans, na Wyspie św. Ludwika. Największa pomoc finansowa pochodzi od gen. Władysława Zamoyskiego i od poety Zygmunta Krasińskiego.
- 1854** Towarzystwo Literackie przekształca się w Towarzystwo Historyczno-Literackie, istniejące do dnia dzisiejszego. Prezesem pozostaje książę Czartoryski, a Adam Mickiewicz jest wiceprezesem. Członkami Towarzystwa byli m.in. Zygmunt Krasiński, Joachim Lelewel. Działalność placówki wspierają Francuzi: David d'Angers, Charles de Montalembert, Jules Michelet, Edgard Quinet, Félicité de Lamennais, Victor Hugo. THL zapewnia funkcjonowanie Biblioteki Polskiej. Jej celem jest walka na rzecz wolnego słowa oraz przywrócenie niepodległej Polski na mapie Europy.
- 1866** Napoleon III nadaje statut Instytucji użyteczności publicznej Towarzystwu Historyczno-Literackiemu.
- 1893** Biblioteka Polska zostaje przekazana Akademii Umiejętności w Krakowie (od 1918 r. zwana Polską Akademią Umiejętności). Zgodę, przegłosowaną większością głosów przez członków Towarzystwa Historyczno-Literackiego, na decyzję powziętą przez prezesa THL Władysława Czartoryskiego i sekretarza generalnego, Lubomira Gadona, wyrażają prezydent Francji Sadi Carnot i cesarz Austro-Węgier Franciszek-Józef.
- 1899-1926** Władysław Mickiewicz pełni funkcję delegata Akademii Umiejętności. Jako dyrektor placówki, przekazuje wszystkie zbiory ojca Bibliotece Polskiej. Powstaje Muzeum Adama Mickiewicza (1903). Zostaje założony Komitet Miejskowy dbający o właściwe funkcjonowanie Biblioteki Polskiej; jednym z jego członków jest Maria Skłodowska-Curie.
- 1926** Nowym dyrektorem placówki zostaje mianowany Franciszek Pułaski, dzięki któremu wyremontowano budynek (1926-1929). Prace są finansowane przez Rząd RP. Biblioteka Polska staje się centrum kultury polskiej we Francji i pełni rolę prawdziwego Instytutu Polskiego. Zostaje utworzone Centre d'Etudes polonaises (1937), na którego czele staną Franciszek Pułaski, André Mazon i Zygmunt Lubicz-Zaleski. Wykładają w nim Francuzi związani z Polską: Paul Cazin, Henri de Montfort i gen. Louis Faury.
- 1940-1944** Biblioteka Polska jest jednym z pierwszych budynków zajętych przez Niemcy hitlerowskie po wkroczeniu wojsk do Paryża (czerwiec 1940). Wnętrze budynku zostaje zdemolowane i 766 skrzyń wywiezionych na Wschód. Franciszkowi Pułaskiemu udaje się schować najcenniejsze zbiory na południu Francji, przy pomocy francuskich przyjaciół.

- 1944** Franciszek Pułaski wraca do wyzwolonej Biblioteki Polskiej. W drugiej połowie lat czterdziestych dochodzi do konfliktu z władzami Polski Ludowej. Polska Akademia Umiejętności zostaje zawieszona i nie jest w stanie przyjąć z pomocą Bibliotece Polskiej. Zostaje reaktywowane Towarzystwo Historyczno-Literackie. W latach pięćdziesiątych, komunistyczny rząd polski próbuje odzyskać budynek drogą sądową.
- 1959** Francuskie Zgromadzenie Narodowe głosuje na rzecz niezależności placówki od władz Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Dziesięciu posłów komunistycznych głosuje przeciw. Od tego czasu Towarzystwo Historyczno-Literackie administruje Biblioteką Polską. Za cenę swojej niezależności Towarzystwo Historyczno-Literackie działa po wojnie dzięki darowiznom, legatom i subwencjom osób prywatnych i fundacjom (chronologicznie: Polskie Zjednoczenie Rzymsko-Katolickie w Chicago, Fundacja Lanckorońskich z Brzezia w Londynie, Fundacja Zygmunta Zaleskiego w Amsterdamie).
- 1989** Z narodzinami demokratycznej Rzeczypospolitej Polskiej zostają rozwiązane stosunki z nowymi władzami i instytucjami krajowymi. Po 1990 r. oficjalne wizyty w Bibliotece Polskiej składają Prezydenci RP: Lech Wałęsa, Aleksander Kwaśniewski, Lech Kaczyński i Bronisław Komorowski.
- 2000-2004** Fundacja Zygmunta Zaleskiego, Senat RP (poprzez Wspólnotę Polską), Region Île-de-France, francuskie Ministerstwo Kultury i Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej finansują gruntowny remont i modernizację budynku, w którym znajdują się Muzeum Adama Mickiewicza, Salon Fryderyka Chopina i Muzeum Bolesława Biegasa.
- 2003** Umowa między Towarzystwem Historyczno-Literackim i Polską Akademią Umiejętności. Powstaje Stowarzyszenie Biblioteki Polskiej w Paryżu (SBPP) zrzeszające THL i PAU. Obie instytucje opiekują się Biblioteką Polską w Paryżu. THL nadal ją administruje.
- 2013** Na terenie Polski powstaje Stowarzyszenie Przyjaciół Biblioteki Polskiej w Paryżu pod przewodnictwem Andrzeja Biernata, wicedyrektora Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Zbiory XIX w. Towarzystwa Historyczno-Literackiego/Biblioteki Polskiej i Muzeum Adama Mickiewicza zostają wpisane przez UNESCO na listę „Pamięć Świata”.

Adam Mickiewicz i THL/BPP

Adam Mickiewicz (1798-1855), największy polski poeta romantyczny porównywany przez George Sand do Goethego i Byrona; profesor w Collège de France razem z Jules'em Michelet i Edgarem Quinet; redaktor „La Tribune des peuples” - dziennika przyszłej Unii Europejskiej *avant la lettre*; „lekarz dusz”, pielgrzym, wizjoner oraz orędownik wspólnoty braterskiej wolnych narodów i niepodległych państw. Urodził się jako poddany cara Rosji (na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów wcielonych do Rosji), zmarł w Turcji wysłany tam z misją rządu francuskiego. W Paryżu spędził ponad dwadzieścia lat.

W 1832 r., gen. Umiński doprowadził do wyboru Poety na członka korespondenta Towarzystwa Literackiego. Po przyjeździe do Paryża Mickiewicz został członkiem stowarzyszonym. Włączył się również w działalność Towarzystwa Litewskiego i Ziemi Ruskich oraz Stowarzyszenia Naukowej Pomocy dla Młodzieży Polskiej.

O jego poparcie zabiegały wszystkie grupy i odłamy uchodźstwa. Na wniosek Daniela de Saint-Antoine, członka sekcji polskiej francuskiego Towarzystwa Cywilizacji (Société de Civilisation) współredagował odezwę ogłoszoną w 1833 r. jako apel na rzecz utworzenia biblioteki i ośrodka dokumentacji poświęconego Polsce. Po śmierci Juliana Ursyna Niemcewicza w 1841 r. objął prezesurę Wydziału Historycznego Towarzystwa Literackiego.

Trzy lata później złożył rezygnację z piastowania tej funkcji.

W 1851 został członkiem Komisji do zbioru funduszy na Dom Polski przeznaczony na siedzibę Biblioteki, został również zaproszony do prac Wydziału Historycznego.

W 1854 r. został wiceprezesem Towarzystwa Literacko-Historycznego i przedstawił propozycję poprawek do jego statutu. W jednym z inwentarzy Biblioteki znajduje się „regestr książek ofiarowanych dla Biblioteki Polskiej przez pana Mickiewicza”.

Poeta przekazał Bibliotece w latach 1841-1851 ponad 300 dzieł.

Portret Adama Mickiewicza (dageryotyp nieznanego autora)

W stolicy Francji wznosi się pomnik Adama Mickiewicza dłuta Antoine'a Bourdelle.

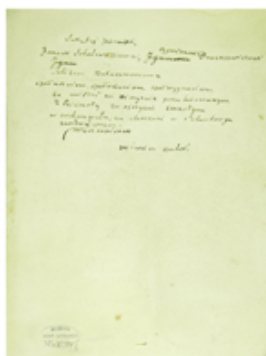
Jego paryskie muzeum ufundowane przez syna Władysława w 1903 r., jest jednym z najstarszych muzeów literackich Francji, pierwszym w skali światowej, utworzonym przez wspólnotę narodową na ziemi wygnania.

Kostur Adama Mickiewicza

Portret Celiny Mickiewiczowej z córkami, Marią i Heleną
Obraz olejny Zofii Szymanowskiej, 1851

Adam Mickiewicz i THL/BPP

Adam Mickiewicz, *Dziadła* Część III w trzech aktach, Dedykacja, Przedmowa, Paryż, 1832
Świętej pamięci Janowi Sobolewskiemu, Cyprjanowi Daszkiewiczowi, Feliksowi Kółakowskiemu, spółuczniom, spółwyzncom, spółwyznaniom [...] narodowej sprawy męczennikom poświęca autor.

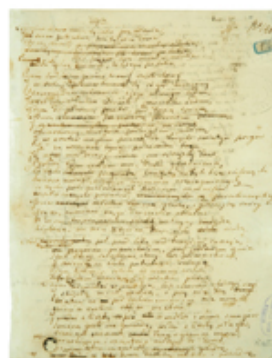
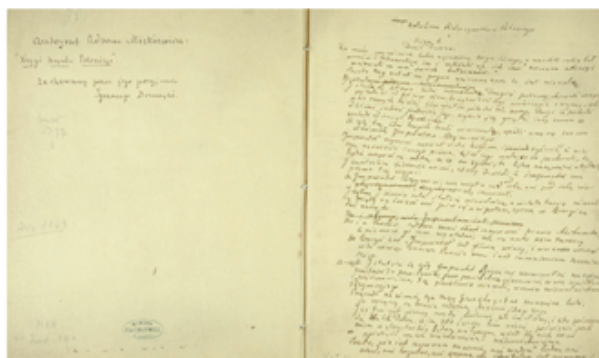
Dziadła część III Mickiewicz napisał w Dreźnie.

Po przyjeździe do Paryża dopisał dedykację i przedmowę. Skreślenia na dedykacji świadczą o wahaniach poety. Przekreślone dwukrotnie imię Ignacy [Domeyko] sugeruje, że pierwotnie Mickiewicz zamierzał poświęcić dramat nie tylko skazanym na zesłanie w głąb Rosji i tam zmarłym przyjaciółom.

Jan Sobolewski (ok. 1800-1829?) od roku 1816 studiował na Uniwersytecie Wileńskim, należał do Towarzystwa Filomatów. Ostatni raz widział się z Mickiewiczem wiosną 1828 r. w Petersburgu. Zmarł w Archangielsku (?).

Cyprjan Daszkiewicz (1803-1829) od roku 1820 studiował na Uniwersytecie Wileńskim, należał do Towarzystwa Filaretów. Z Mickiewiczem zaprzyjaźnił się w Rosji. Zmarł w Moskwie na gruźlicę.

Feliks Kółakowski (1799-1831) od roku 1818 studiował na Uniwersytecie Wileńskim, należał do Towarzystwa Filaretów. Przebywał w Kazaniu. Zmarł w Petersburgu na gruźlicę.

Adam Mickiewicz, *Katechizm* Pięigrzystwa Polskiego, Paryż, 1832-1833
Zeszyt oprawny w ciemnozieloną tekturę.

Księgi zostały napisane jako rodzaj duchowego balsamu. Poeta powierzył tułaczom misję dziejową. Przedstawił ich jako przyszłość narodu nie tylko polskiego, lecz także wszystkich ludów europejskich jako grupę ludzi naznaczonych szczególnym doświadczeniem, ale też szczególną odpowiedzialnością wobec Polski i całej Europy. Księgi, pisane stylem przypowieści na wzór tekstów religijnych i Biblii, przemieniały wygnañców w pielgrzymów wolności.

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Paryż, 1832-1833
Brulion i księgi. „Zegota”, pierwsza strona rękopisu

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Tom pierwszy, Paryż, 1834

Adam Mickiewicz, *Księgi narodu polskiego i pięigrzystwa polskiego*, drukarnia A. Pinard, Paryż, 1832

Fryderyk Chopin i THL/BPP

Fryderyk Chopin przybył do Paryża na początku października 1831 r. Nawiązał szybko kontakty ze światem muzycznym Paryża, ale nie stronił też od środowiska emigracyjnego, uczęszczał do Klubu Polskiego, a gdy zostało założone Towarzystwo Literackie, został przyjęty w poczet jego członków.

W 1833 r. Chopin został członkiem Towarzystwa Literackiego Polskiego. Jako sławny fortepianista (określenie Juliusza Słowackiego) Chopin grywał w salonie Platerów w Paryżu. Wśród uczennic kompozytora była Paulina Platerówna, późn. Kajetanowa Chalecka (1813-1889), której zadedykował pierwszy cykl mazurków (Paris 1832). W przechowywanych w Archiwum Towarzystwa Literackiego notatkach podsumowujących aktywność członków, Chopin przedstawiany jest jako jeden z najgorliwszych.

W Towarzystwie Politechnicznym (1835-1837), którego prezesem był generał Józef Bem, Chopin figuruje na liście założycieli.

Wpłacał regularnie składki na fundusz wydawniczy „Kroniki Emigracji Polskiej”. Pod koniec 1837 r. jego aktywność w Towarzystwach emigracyjnych maleje.

Giuseppe Fagnani (1819-1873), Fryderyk Chopin, 1844
Kredka

Salon Fryderyka Chopina jest jedynym miejscem w Paryżu poświęconym pamięci kompozytora.

Wystawione są tu autografy muzyczne jego dwóch *Mazurków* oraz *Piosnki Litewskiej*, a także listy Chopina do Ludwika Platera i do Wojciecha Grzymały oraz pamiątki osobiste jak kosmyk włosów, odlew lewej ręki i maska pośmiertna autorstwa Jana-Baptysty Clésingera, fotel pochodzący z ostatniego mieszkania przy 12, Placu Vendôme, darowany przez wnuczkę malarza Teofila Kwiatkowskiego, autora licznych portretów Chopina, malowanych akwarelą, fotografia wykonana według zaginionego dagerotypu Ludwika-Augusta Bissona z ok. 1847 r. oraz afisz dotyczący wyprzedaży mienia osobistego po śmierci kompozytora w dniu 30 listopada 1849 r.

Fortepian Pleyel z 1845 r., szkic olejny Polonez Chopina i akwarela przedstawiająca Chopina na łożu śmierci autorstwa Teofila Kwiatkowskiego, nadają szczególnie charakter temu miejscu.

Na tablicach pokazane są liczne dokumenty ikonograficzne dotyczące młodości kompozytora

w Polsce, kontaktów z emigracją, przede wszystkim z kręgiem Hotelu Lambert i rodziną Czartoryskich oraz ze środowiskiem muzycznym we Francji.

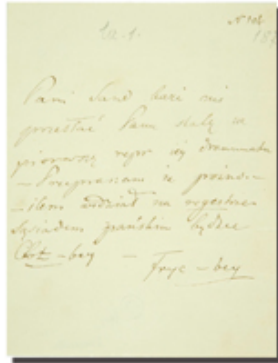
Oprócz licznych portretów samego Chopina, w tym akwatinty według słynnego portretu Eugeniusza Delacroix, wystawione są trzy portrety jego towarzyszk życia, pisarki George Sand.

Polonez Chopina (Bal w Hotelu Lambert), akwarela Teofila Kwiatkowskiego (1809-1891), z około 1849 r.

Rysunek ten, wykonany akwarelą, tuszem i gwaszem na kalce, jest jedną z wersji słynnego tematu Polonez Chopina, nawiązującą być może do rzeczywistego balu w galerii Herkulesa w Hotelu Lambert.

Fryderyk Chopin i THL/BPP

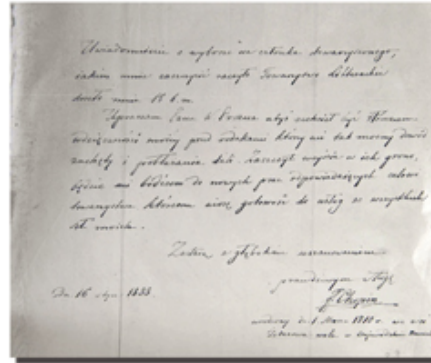
Fryderyk Chopin (1810-1849), list własnoręczny do Ludwika Platera (1775-1846), Paryż, 28 kwietnia 1840

Pani Sand każe mi przesłać Panu stałą na pierwszą reprę (nawet) jej dramatu. - Przepraszam, że późno. - Ilem widział na r e g e s t r z e, sześciamię polskim będzie C i o t - b e y. Podpis: F r y c - b e y (Fryderyk Chopin). Znak wodny: GS (George Sand)

W latach 1838-1847 Chopin związany był z George Sand (1804-1876), powieściopisarką i autorką sztuk teatralnych. Razem uczestniczyli w spotkaniach organizowanych np. przez księżną Adamową Czartoryską. George Sand poznała wielu Polaków, m.in. Wojciecha Grzymałę, z którym się zaprzyjaźniła i Adama Mickiewicza, którego twórczość bardzo ceniła.

Teofil Kwiatkowski, George Sand, Paryż, między 1838 a 1847 r. Akwarela i gwasz

List Fryderyka Chopina do Prezesa Towarzystwa Literackiego z dnia 16 stycznia 1833 r. w którym dziękuje on za wybranie go na członka Towarzystwa Literackiego podając datę i miejsce swego urodzenia

Reprodukcja

Zawiadomienie o publicznej wyprzedaży mebli i rzeczy osobistych po śmierci Fryderyka Chopina w dniu 30 listopada 1849 r. w Paryżu

Fotel Fryderyka Chopina pochodzący z jego ostatniego mieszkania przy 12, Placu Vendôme w Paryżu

Fotel przekazany w darze Towarzystwu Historyczno-Literackiemu przez panią Marię-Luizę Dervault, wnuczkę Teofila Kwiatkowskiego zaprzyjaźnionego z kompozytorem.

Według raportu Rady Towarzystwa Historyczno-Literackiego z 4 lipca 1968 r.:

„Wśród darów Marii Luizy Dervault, wnuczki malarza Wielkiej Emigracji, Teofila Kwiatkowskiego, przyjaciela Mickiewicza i Chopina, znalazło się 17 akwarel, wielka liczba rysunków i szkiców oraz fotel Fryderyka Chopina, w którym siadał « kiedy dusił go kaszel » ponieważ fotel ten znajdował się w mieszkaniu przy placu Vendôme, w którym zmarł Chopin i został zakupiony przez jego najwierniejszego przyjaciela Kwiatkowskiego.”

1. Wola (Chopin), 1907
Rzeźba w gipsie Bolesława Biegasa
Szkic do projektu przedstawionego przez artystę na konkurs Pomnika Fryderyka Chopina w Warszawie
2. Maską pośmiertną Fryderyka Chopina, 1849
Odlew gipsowy według Jean-Baptiste Auguste Clésingera (1814-1883)
3. Lewa ręka Chopina, 1849
Odlew gipsowy według Jean-Baptiste Auguste Clésingera (1814-1883)

Zbiory rękopiśmienne

Zbiory rękopiśmienne Towarzystwa Historyczno-Literackiego i Biblioteki Polskiej, gromadzone nieprzerwanie w ciągu XIX w. świadczą o wadze jaką uchodzący polscy przywiązywali do zachowania dziedzictwa dokumentacyjnego, podtrzymywania pamięci i tożsamości narodowej. Dzięki ich wysiłkom powstał jedyny w swoim rodzaju zbiór dokumentów, rodzaj Archiwum Narodowego poza krajem, źródło wiedzy o sprawie polskiej, jak również o Polsce w kontekście jej związków z Francją i Europą - prawie 8 000 jednostek rękopiśmiennych. Najstarsze rękopisy pochodzą z XVI w. Gromadzono również materiały dotyczące okresu upadku Rzeczypospolitej, powstań narodowych, organizacji emigracyjnych towarzystw o charakterze naukowym, artystycznym i poznawczym oraz instytucji i klubów politycznych po dzień dzisiejszy.

Bardzo obszerną kolekcję stanowią spuścizny lub ich fragmenty oraz archiwa rodzinne przekazywane w darze.

Anna Jagiellonka (1523-1596), list do Jana Chodkiewicza (1560-1621), kasztelana wileńskiego, Kraków, 26 kwietnia 1576

Papier z filigranem zwieńczonym koroną.

Jajnie Wielmożny Panie nam wdzięcznie miły, Zdrowia ze wsem dobrem W[aszej] M[ajestatu] życzymy na czasy długie. (...) Dalej następuje przypomnienie życzeń wdzięk kasztelana i prośba, by przybył on jak nojrychlej do Krakowa, ażebyśmy rady życziwej W[aszej] M[ajestatu] w sprawach naszych użyć mogli. (...) W podpisie: W[aszej] M[ajestatu] życziwa panna Anna królowa polska.

Anna Jagiellonka (1523-1596), królowa polska, ostatnia z rodu Jagiellonów, córka króla Zygmunta I Ścącego (1506-1546) i Bony Storzycy (1494-1557).

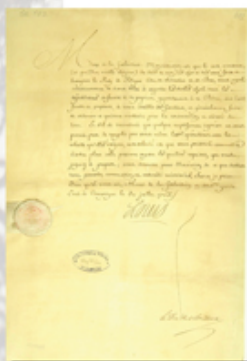

Jan III Sobieski (1629-1696), król Polski, list do Hieronima Augustyna Lubomirskiego (1647-1706)

połączający mu, aby z dwóch fortec, które miał obsadzić dostateczną załogą, z powodu zniesienia Czarnohorodka (Czarnohorodka), z którego pozostało tylko uroczysko, umocnił tylko Motowidłówkę według wskazówek Stanisława Jana Jabłonowskiego, wojewody ruskiego, przekazując dowództwo nad nią Łazińskiemu, który w miarę możliwości zażąda o umocnienie Czarnohorodka, Braclaw, 22 marca 1675

Maria Leszczyńska (1703-1768), królowa Francji, list do Pierre-Cardin Le Breta (1675-1734), pierwszego przewodniczącego parlamentu i Intendenta Prowansji z wyrazami życzliwości i nadzieją na obopólną przychylność, Wersal, 29 grudnia 1725

Ludwik XV, list do Antoine-Martin de Chaumont La Galazière'a, Compiègne, 31 lipca 1765

Papier z filigranem.
Zachowana pieczęć papierowa

Król Francji zwraca się do markiza z prośbą aby - na wypadek śmierci (oby Bóg zechciał to oddolić) jego bardzo drogiego i kochanego teścia, króla Polski, księcia Lotaryngii i Baru (Stanisława Leszczyńskiego) - bezwzględnie opieczętował papiery i dokumenty oraz zabezpieczył fundusze należące do króla Polski. Gdyby zaś jakaś nieprzewidziana przeszkoda nie pozwoliła markizowi zająć się tym osobiście, to król prosi, by wyznaczył on odpowiednią osobę do wypełnienia tej misji.

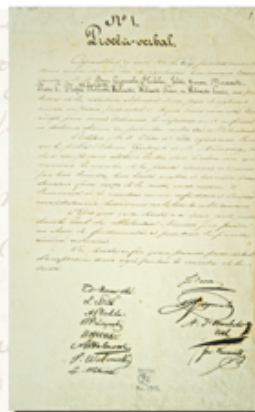
Tuż pod tekstem listu król kładzie swój podpis: Louis. Ludwik XV (1710-1774), król Francji i Nawarry, w 1725 r. poślubił córkę przebywającego wówczas na wygnaniu w Alzacji króla Polski Stanisława Leszczyńskiego - Marię Karolinę (1703-1768).

Antoine-Martin de Chaumont de la Galazière (1697-1783), francuski prawnik, polityk i kanclerz Księstwa Lotaryngii.

Zbiory rękopiśmienne

Achille Fossat de Dijon, *Arrivée des Polonais en France. Air. Liberté Sainte après trente ans d'absence* (Przybycie Polaków do Francji. Pieśń patriotyczna. Święta wolności po trzydziestu latach absencji), Paryż, 1832
Litografia Dopterera

Akt założycielski Towarzystwa Literackiego Polskiego, Paryż, 29 kwietnia 1832
Papier z filigranem zwiecznym koroną

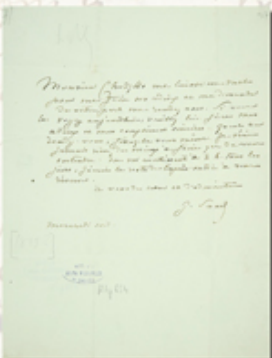
Joachim Lelewel (1786-1861), list własnoręczny w imieniu Komitetu Narodowego Polskiego do generała Józefa Bema (1794-1850), Paryż, 6 stycznia 1832
Général, Z pisma, które General pod datą 5 stycznia do Komitetu Narodowego adresował, okazuje się, że General nie rozczulił się w ustawach Komitetu, (...) Komitet Narodowy nie wie, jakim prawem jedynie tylko General Książęwicz z dawną w oczywistość zasłużony mogły przemawiać, kiedy tu w Paryżu tylu innych znajduje się generalów, którzy w ostatniej wojnie o niepodległość wielkie połajczyli zasługi.
Podpisani: Joachim Lelewel - prezes Komitetu, W. Pietkiewicz - sekretarz

List z ozdobnym nadrukiem, przedstawiającym herby Polski i Litwy otoczone sztandarami sojuszników sprawy polskiej - America, Gallia, Germaniam, Belgicum, nad którymi biegnie napis **Wolność Całość Niepodległość**. U stóp tablic herbowych leży krzyż przodzący w motyw kotwicy.

Julian Ursyn Niemcewicz, Dziennik z pobytu za granicą, 1839

25 marca 1839 r. odnotowuje fakt udostępnienia dla publiczności Biblioteki Polskiej: Otworzyła się Biblioteka w liczonym gronie ziemków. Było kilku Francuzów i p[on] Sęrgo, Illiryzczyk z Rakuzi, człowiek wielce uczony. Zogłosił krótką przedmowę do Francuzów, dalej dłuższą po polsku do ziemków wymieniłem straty, jakie Polska poniosła w rabunku bibliotek publicznych i prywatnych, do 700 000 taimbów. (...) L. Plater pracowicie ubaloną mową francuską odezwał się do przytomnych Francuzów. Wszystko się odbyło przyzwroicie i poważnie.
Julian Ursyn Niemcewicz (1758-1841), historyk, parlamentarzysta, poeta, powieściopisarz, publicysta, pamiętnikarz, tłumacz. Zredagował akt detronizacji cara króla Polski (uchwalony na posiedzeniu obu łąb 25 stycznia 1831 r. Uczestniczył w życiu kulturalnym emigracji, m. in. w Towarzystwie Literackim Polskim; współorganizował też Bibliotekę Polska.

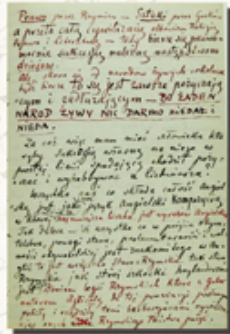
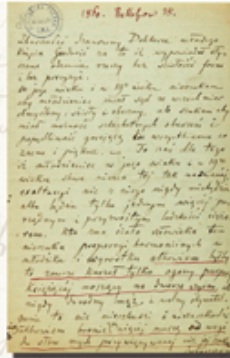
George Sand (1804-1876), list do Adama Mickiewicza, Paryż, 1843

Zbiory rękopiśmienne

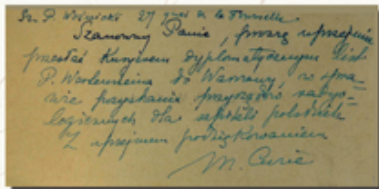
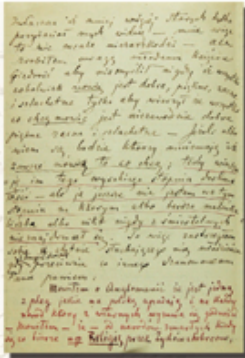

Dekret cesarza Napoleona III uznający Towarzystwo Historyczno-Literackie za instytucję użyteczności publicznej, pierwsza strona dokumentu, Paryż, 10 czerwca 1866

Staraniem ówczesnego prezesa Towarzystwa Historyczno-Literackiego, Władysława Czartoryskiego, członków Rady Towarzystwa i przede wszystkim Ludwika Bystrzonowskiego w sierpniu 1865 r. Ministerstwo Oświecenia Publicznego wydało rozporządzenie zatwierdzające Ustawę Towarzystwa i przyznało mu prawa stowarzyszenia naukowego. W roku 1866 ukazał się dekret cesarza Napoleona III uznający Towarzystwo za instytucję użyteczności publicznej. Dekret cesarski zatwierdzający Ustawę Towarzystwa wprowadził kilka zmian. Prezes miał odgdy być wybierany co dziesięć lat, członkowie Rady mianowani na pięć lat.

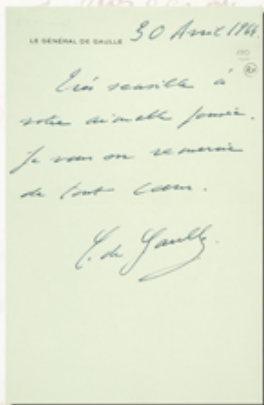
Cyprian Norwid (1821-1883), list do Seweryna Gałęzowskiego (1801-1878), Paryż, 1860

Maria Curie-Skłodowska (1867-1934), list do Kazimierza Woźnickiego (1878-1949) na odwrocie karty wizytowej, bd. Archiwum K. Woźnickiego

Jerzy Giedroyc (1906-2000), list do Aleksandra Kawalkowskiego (1899-1965), Paryż, 13 września 1964

Charles de Gaulle (1890-1970), list do Aleksandra Kawalkowskiego, 30 kwietnia 1964

Zbiory kartograficzne

Zbiór Kartograficzny obejmuje mapy Towarzystwa Historyczno-Literackiego/ Biblioteki Polskiej w Paryżu oraz kilkadziesiąt map Muzeum Adama Mickiewicza i liczy obecnie ponad 6 200 obiektów.

Są one zgrupowane według podziału chronologicznego i podzielone na:

1. Mapy Dawne (k. XV-k. XVIII w.)
2. Mapy XIX w.
3. Mapy XX w.
4. Plany miast i bitew (do k. XVIII w.)
5. Plany miast i bitew XIX w.
6. Plany miast i bitew XX w.
7. Atlasy (XVII-XX w.)

Do najciekawszych obiektów należą mapy *Tabula Moderna Hungariae, Poloniae, Russiae, Prussiae et Valachiae* Marcina Waldseemülera z łacińskiego wydania Geografii Ptolemeusza (Lyon 1535), mapa Europy Środkowej Sebastiana Münzera zamieszczona w *Liber chronicorum* Hartmana Schedla (Norymberga 1493), mapy Księstwa Moskiewskiego Zygmunta Herbersteina (1549). Znajdują się tu m.in. różne wydania map Wacława Grodeckiego, Tomasza Makowskiego, Merkatora, Orteliusa i innych wybitnych kartografów z XVII i XVIII w. jak Sansonowie, Wilhelm Vasseur de Beauplan, Tobiasz Meyer, Jan Chrzyciel Homann, Jan Chrzyciel Antoni Rizzi-Zannoni. Ozdobą kolekcji jest rękopiśmienna mapa Filipa Teodora von Pfau'a *Militarische Charte von Gross Pohlen Masowien und Cujawien*, wykonana na podstawie potajemnie sporządzonego zdjęcia Wielkopolski.

Marcin Waldseemüller według Ptolemeusza, *Tabula Moderna Hungariae, Poloniae, Russiae & Valachiae*, z Geografii Ptolemeusza wydanej przez Melchiora i Gaspara Trechselów w Lyonie w 1535

Mapa ta jest jedną z najstarszych map przechowywanych w Bibliotece Polskiej w Paryżu.

Mapa Szczególna Wjewództwa Krakowskiego i Księstwa Siewierskiego zarządzona z innych wielu mapp miejscowych tak dawnych jak i świezo odrysowanych tudzież gascincowych i niewępbilnych wiadomości wszystko według reguł geograficznych i obserwacji astronomicznych (...), 1787/1792

Mapa niesłychanie rzadka, sporządzona przez pułkownika wojsk koronnych Karola de Pertheesa w 1787 i rytowana w Paryżu w roku 1792 przez P. F. Tardieu.

Poloniae Amplissimi Regni typus geographicus. Mapa z portretem Zygmunta III, pochodząca z drugiego wydania atlasu Gerarda de Jode *Speculum Orbis Terrarum*, opublikowanego w Antwerpii w 1593 r.

Zbiory kartograficzne

Widok Krakowa, drzeworyt pochodzący z łacińskiej edycji Kroniki świata Hartmanna Schedla wydanej w Norymberdze w 1493 r. Rytowano w warsztacie Michaela Wolgemuta i Wilhelma Pleydenwurffa wg ich podkładu rysunkowego, wydawca: Anton Koberger. Najstarszy znany drukowany widok Krakowa.

Georg Braun, Frans Hogenberg, Widok Warszawy, 1617, wydany przez Joannesa Janssoniusa w 1657 r.

Widok Warszawy ukazany od strony Pragi odbity z płyty nabytej po Georgu Braunie i Fransie Hogenbergu (a dokładnie po Abrahamie Hogenbergu) opublikowany w atlasie widoków miast Joannesa Janssoniusa zatytułowanym Theatrum urbium, wydany w Amsterdamie w 1657 r. i zamieszczony w jego tomie IV, część VI.

Münzer Hieronim, Mapa Europy, 1493

Mapa pochodzi z kroniki Hartmanna Schedla, wydanej w Norymberdze.

Superioris et Inferioris Ducatus Silesiae in suos XVII minores principatus et dominia divisi
Mapa Śląska z planem Wrocławia, wydana w Norymberdze przez Jana Bapystę Homana, ok. 1707-1712

Mapa Polski, tzw. Mapa Chrzanowskiego, Paryż 1859

Mapa nr 27 Mapy Chrzanowskiego ze zgodą na publikację, Paryż 1847

Wydanie emigracyjne dokładnej mapy Polski przygotowane przez zespół kartografów pod kierunkiem generała dywizji Wojska Polskiego Wojciecha Chrzanowskiego. Była to jedna z pierwszych publikacji Biblioteki Polskiej, której patronowała Komisja Wydawnicza przy Towarzystwie Historyczno-Literackim, powołana do życia 4 listopada 1856 r. pod przewodnictwem Władysława Czartoryskiego.

Zbiory druków

Towarzystwo Historyczno-Literackie/Biblioteka Polska w Paryżu - wierne tradycjom - wzbogaca nadal swój księgozbiór szacowany obecnie na około 200 000 książek. Pieczętowanie przechowywana jest kolekcja inkunabułów, wielotysięczny zbiór starych druków.

W kolekcji wydań polskich znajdują się cenne pozycje z oficyn Jana Hallera, Hieronima Wietora, Łazarza Andrysowicza, Jana Januszowskiego oraz inne unikatowe druki krakowskie, wileńskie, poznańskie od XVI do XVIII w. Warto wspomnieć dla przykładu *Co[m]mune incliti Polonie Regni....* tzw. *Statut Łaskiego* z 1506 r., którego publikacją Jan Haller rozpoczął działalność swojej oficyny. Kodeks ten jest nie tylko zbiorem ustaw krajowych, ale zawiera również tekst pieśni narodowej *Bogurodzicy* oraz grafikę drzeworytniczą nasyconą treściami politycznymi. Wyróżnić należy także krakowskie wydania herbarzy B. Paprockiego: *Gniazdo cnoty...* z drukarni A. Piotrkowczyka z 1578 r. oraz *Herby rycerstwa polskiego* z drukarni M. Garwolczyka z 1584 r. Należałoby wymienić także wydania dzieł J. Kochanowskiego tłoczone w krakowskiej Drukarni Łazarzowej z 1604 r., czy wydanie Biblii w przekładzie J. Wujka *Nowy Testament Pana naszego Jesusa Chrystusa* z 1593 r. z drukarni A. Piotrkowczyka.

Wśród kolekcji wyjątkowo cennych europejskich starych druków szczególną uwagę przykuwają trzy najwcześniejsze wydania epokowego dzieła Mikołaja Kopernika *De Revolutionibus orbium coelestium (...)* - Norymberga 1543, Bazylea 1566, Amsterdam 1617, jak też ilustrowane wydanie dzieł Wergiliusza *Publii Virgilio Maronis Opera* opublikowane w Strasburgu w 1502 r.

W posiadaniu Biblioteki są także cenne czasopisma, kalendarze, almanachy, kodeksy dyplomatyczne, wojskowe. Biblioteka poszczycić się może wyjątkowej urody kolekcją literatury pięknej z XIX w., m.in. pierwszymi wydaniami twórców epoki romantyzmu. Odrębną grupę stanowią broszury i druki ulotne (90 000 jednostek) i oraz zbiór około 1 000 tytułów czasopism krajowych i emigracyjnych z XVIII, XIX i XX w. Warto wspomnieć również o kolekcji prasy podziemnej.

Obejmuje ona 40 tytułów z lat 1976-1980, ok. 1 200 tytułów z lat 80-tych ubiegłego wieku, w tym 150 z okresu Solidarności.

Publius Virgilius Maro's Opera, Strasbourg, 1502

Tekst dzieła ozdobił jest drzeworytniczymi inicjałami oraz przedstawieniami odnoszącymi się ikonograficznie do treści na danej karcie. Postinkunabuł ten jest także świadectwem fascynacji twórców odrodzenia wielką literaturą antyczną.

Jan Długosz, Vite beatisissimi Stanislai Cracoviensis Episcopi, Cracovia, 1511

Guillaume Durand, Rationale Divinorum Officium, Lyon, 1512

Agathus, De Bello Gothorum et alii peregrinis historis temporum suorum, 1518

Zbiory druków

Biblia Sacra, 1519

Blaise de Vigenère, Les Chroniques & Annales de Pologne, Par Blaise de Vigenere, Secretaire de feu Monseigneur de Duc de Nyvernois, Paryz, 1573

Dzieło autorstwa dyplomaty Blaise'a de Vigenère pt. Les Chroniques et Annales, opublikowane z okazji elekcji na tron polski Henryka Walezkiego jest ciekawym przykładem relacji polsko-francuskich. Kronika ta jest jednym z pierwszych obrazów państwa polskiego napisana w języku francuskim i obejmuje jego historię od legendarnych początków po czasy współczesne autorowi.

Jan Kochanowski, Fraszki, Kraków, 1604

Jean-Guillaume de Cheverières, Histoire De Stanislas I. Roi De Pologne, Grand Duc de Lithuanie [...] Par Monsieur D. C***, Londyn, 1741

Description du mausolée de très-haute, très-puissante et très-excellente princesse Marie-Charlotte-Sophie-Félicité Leszczyńska, reine de France... sur les dessins du sieur Mic. Ang. Challe, Paryz, 1768

Zbiory druków

Kolekcja literatury polskiej XIX w. Biblioteki Polskiej w Paryżu odzwierciedla działalność literacką, polityczną i społeczną Wielkiej Emigracji oraz dzieje związków Polski z Francją i Europą. Ważną jej część stanowią pierwsze wydania utworów polskich twórców epoki romantyzmu.

Adam Jerzy Czartoryski, *Essai sur la diplomatie*, Manuscript d'un Philhellène, Paris, Firmin Didot Frères, Libraires, 1830

Zygmunt Krasinski, *Irydion*, Paryż, 1836

Juliusz Słowacki, *Balladyna*: tragedia w 5 aktach, Paryż, Księgarnia i Drukarnia Polska, 1839

Dzieło Księcia Adama Jerzego Czartoryskiego *Essai sur la diplomatie* napisane w 1828 r. wydane zostało w Paryżu 1830. Zawiera ono sumę przemyśleń i doświadczeń autora, który całe życie działał na polu dyplomatycznym na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości.

Zygmunt Krasinski, *Przedświt* Konstantego Gaszyńskiego. Edycja druga pomnożona nowymi poezjami, Paryż, w Księgarnia Polska, 1845

Cyprjan Kamil Norwid, *Promethidion*: rzecz w dwóch dialogach z epilogiem / przez Autora. Peśń społecznej czterech stron, Paryż, 1851

Władysław Zamoyski, *Raport* do J. X. M. Księcia Czartoryskiego i dwie przemowy J. Zamoyskiego dotyczące formacji dywizji polskiej kozaków szańskich, Paris, Bibliothèque Polonaise, 1856

Cyprjan Kamil Norwid, *O Juliuszu Słowackim*: w szesku publicznych posiedzeniach (z dodatkami rozbiórki *Balladyny*, 1860), Paryż, 1861

Cyprjan Kamil Norwid, *Niewola i Fulminant*: 1849-1863: dwa rapsody, Lipsk: F.A. Brockhaus, 1864

Zbiory druków

Charakter polityczno-wojskowy Wielkiej Emigracji, względna swoboda słowa panująca we Francji, jak również rozwój dziennikarstwa i drukarstwa sprawiły, iż intensywnie zaczęła rozwijać się polska prasa emigracyjna. Upadek powstania listopadowego w 1831 r., a wraz z nim dochodzące z kraju wieści o rusyfikacji i germanizacji narodu, o likwidacji szkół i uniwersytetów, o konfiskacie bibliotek, muzeów, archiwów polskich, o rozwiązywaniu towarzystw naukowych stały się motorem do działań zmierzających do propagowania i rozwijania kultury polskiej i zabezpieczenia dokumentów piśmiennictwa polskiego i europejskiego. Ogarnięta żywiołem politycznym prasa emigracyjna pełna była rozważań historycznych, często w duchu polemicznym. Pojawiały się liczne manifesty, odezwy, paszkwile. I tak na łamach „Pielgrzyma Polskiego” Adam Mickiewicz zachęcał do spisywania wspomnień, relacji o działaniach bojowych z czasów „ostatniej rewolucji”. Propagował też idee pielgrzymstwa i moralnego doskonalenia się w celu dążenia do odzyskania wolnej ojczyzny. Maurycy Mochnacki w „Pamiętniku Emigracji” starał się natomiast równoważyć tony religijne i moralizatorskie Mickiewicza, interpretując historię w kategoriach bardziej racjonalistycznych, odpowiadających poglądom sporej części emigracji. O różnorodności prasy świadczy także cieszące się poczytnością czasopismo satyryczne „Pszonka”, w którym pisywał m.in. Seweryn Goszczyński. Stosując różne stylizacje, publicyści tego periodyku krytykowali bigoterię i tzw. czartoryszczyznę. Artykuły tam zamieszczone charakteryzowały się ostrym, a czasem wręcz złośliwym piórem, czego przykładem może być ocena osoby i twórczości Juliusza Słowackiego.

„Pamiętnik Emigracji”, Paryż, 1832

„Pielgrzym Polski, Pismo Polityczne i Literackie”, Paryż, 1833

„Sybilla Tuliactwa Polskiego: dzieło w oddzielnych poszytach wydawane”, Paryż, Wyd. Grzymala, 1833-1835

„Kraj i Emigracja. Zbiór pism politycznych i wojskowych”, Paryż, 1835

„Kalendarz pielgrzymstwa polskiego na rok 1840”, Paryż, Księgarnia i Drukarnia Polska, 1840

„Album Pszonki”, Paryż, 1845

„Biblioteka Narodowa Polska w Paryżu”, Paryż, 1853

„Œuvre de Saint-Casimir, Statuts”, Paryż, 1869

„Rocznik Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu, Rok 1873-1878. Tom pierwszy”, Poznań, 1878

„Polak (Le Polonais)”, Paryż, 1918-1919

Cymelia w naszych zbiorach

Wergiliusz (Virgilius Maro, Publius),
Publii Virgii Maronis opera, Argentorati:
J. Grieninger, 1502

Mikołaj Kopernik, De revolutionibus
orbium coelestium (lac.), [Wyd.
Andreas Osiander], Norimbergae:
apud Ioh. Petreium, 1543

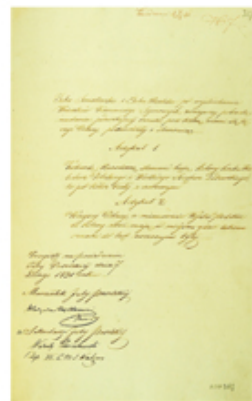
Blaise de Vigenère, Les Chroniques
& Annales de Pologne, Paris, lean
Richer Libraire, 1573

Akt sejmowy detronizacji cara Mikołaja I jako króla Polski zapadły na posiedzeniu połączonych Izb
dnia 25 stycznia 1831 w Warszawie, strona tytułowa

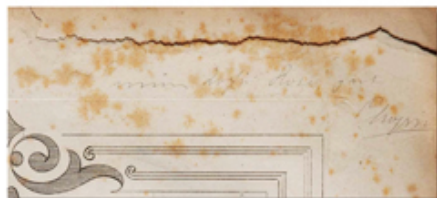
Uchwalony przez obie Izby Sejmu i opatrzony 188 podpisami, Akt sejmowy detronizacji cara Mikołaja I jako króla Polski stał się symbolem nieskrępowanego funkcjonowania Sejmu Królestwa Polskiego oraz wyrazem odwagi przedstawicieli narodu w chwili, gdy dochodziły informacje o przygotowaniach Rosji do wojny z Polską.

W chwili zagrożenia Warszawy Akt sejmowy detronizacji został wywieziony razem z całą kancelarią sejmową do Modlina, a potem do Zakroczyimia i Płocka, gdzie odbyły się ostatnie obrady sejmu. Przewieziony przez granicę pruską, po dramatycznych wydarzeniach dotarł do Getyngi i tam pod ołtarzem kościoła św. Marka przeleżał trzydzieści lat. Następnie był ukrywany w rodziny Potworowskich w Poznaniu. W 1875 r. Henryk Nakwaski, jeden z sygnatariuszy, wywiózł go z Wielkopolski, a w następnym roku dokument trafił do Biblioteki Polskiej w Paryżu. Przez dziesięciolecia poszukiwała go policja carska.

Uchwała połączonych Izb Sejmowych w sprawie
wprowadzenia kokardy narodowej, Warszawa,
7 lutego 1831, podpis marszałka Izby Poselskiej hrabiego
Władysława Ostrowskiego (1788-1859) i konrasygnata
Walentego Zwierkowski (1788-1859) z zastępstwa
Sekretarza Izby Poselskiej

Cymelia w naszych zbiorach

Fryderyk Chopin, op. 58, *Sonate pour le piano dédiée à Madame la Comtesse de Perthuis par F. Chopin*, Paryż, 1845
Odręczna dedykacja ołówkiem F. Chopina dla Zofii Rosengardt.

Tadeusz Kosciuszko (1746-1817), *Portret panny Mary Patterson* (późn. Moore), 1798
Akwarela

Eugénusz Delacroix (1798-1863), *Szkic koni i jeźdźcy*
Rysunek piórkiem

Cyprian Kamil Norwid (1821-1883), *Sprzedaz Pegoza*, 1868
Rysunek piórkiem i akwarelą

Cymelia w naszych zbiorach

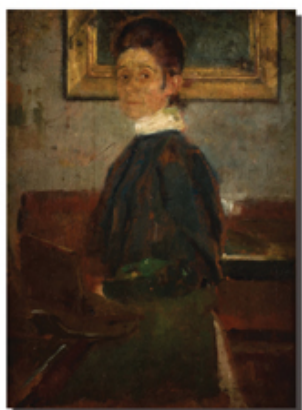
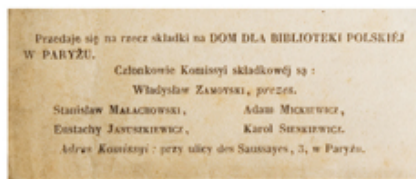

Horace Vernet (1789-1863), *Prometeusz Polski*, ok. 1831
Obraz olejny

Alegoria przedstawiająca tragiczny los narodu polskiego namalowana pod wrażeniem wiadomości o wypadkach powstania listopadowego.

Akwaforta Jana Lewickiego (1795-1871) przeznaczona na sprzedaż na rzecz zakupu domu dla Biblioteki Polskiej.
Pamiątka obozu pod Widyńem w Turcji 1849 r. / Souvenir du Camp Hongrois, Polonais et Italien / Sous Widdin en Turquie 1849

Olga Boznańska (1865-1940), *Autoportret, okres monachijski, przed 1898*
Obraz olejny

Bolesław Biegas (1877-1954), *Prorocze gesty, 1935*
Obraz olejny

Bolesław Biegas był członkiem Towarzystwa Historyczno-Literackiego, któremu zapisał cały swój majątek. W Bibliotece Polskiej w Paryżu istnieje muzeum poświęcone temu artyście. THL jest jego spadkobiercą uniwersalnym. Z pieniędzy przekazanych przez artystę został ufundowany zbiorowy grób dla członków Towarzystwa Historyczno-Literackiego na cmentarzu w Montmorency pod Paryżem.